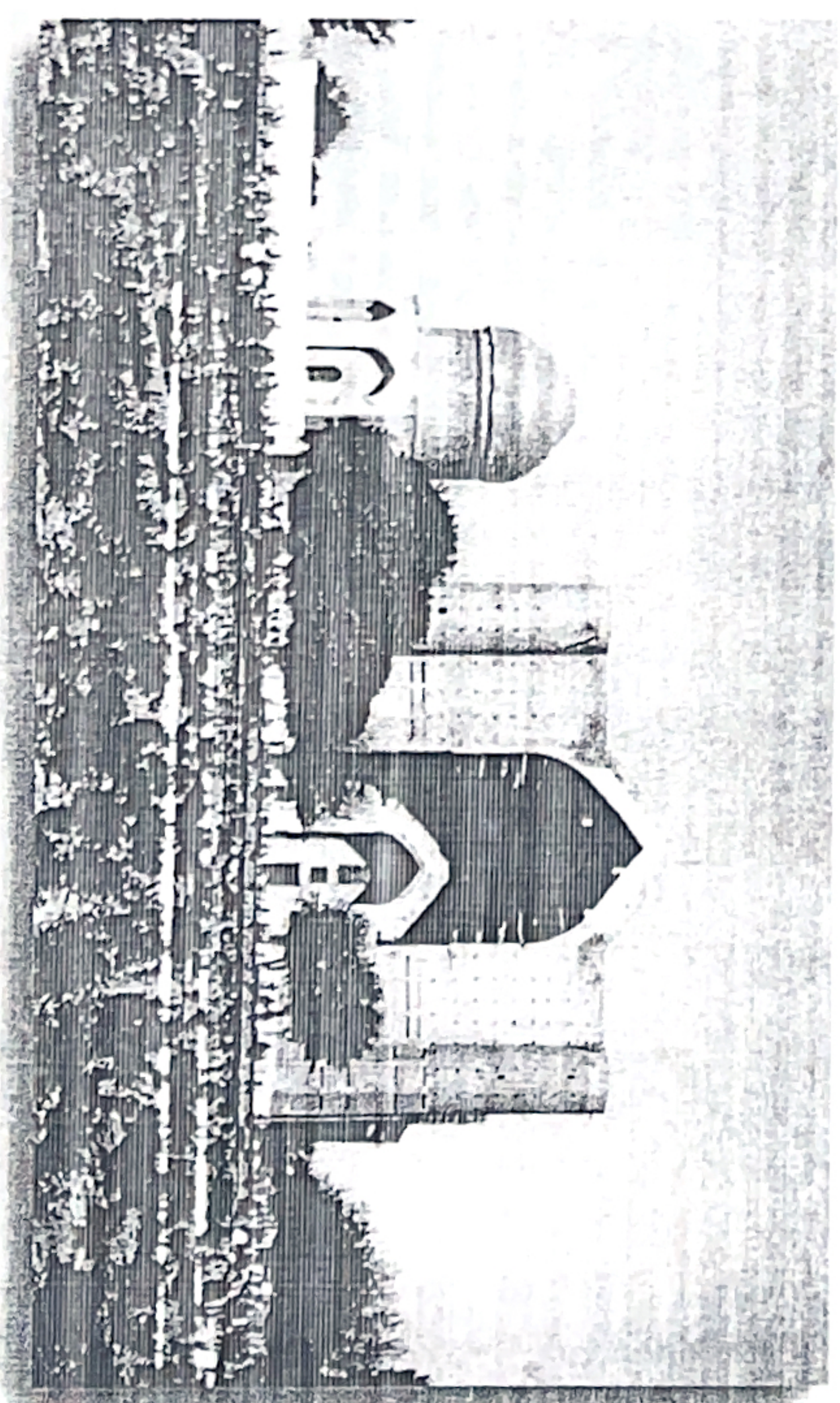

АХМЕД ЯСАУИ
УНИВЕРСИТЕТІ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРАҒІ
АХМЕД ЯСАУИ АТЫҢДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҚАЗАҚ-ТҮРК УНИВЕРСИТЕТІ

Түркістан Мұхтарияты мен Алаш Орта
автономияларының 100 жылдығына
арнаған «Өзбекәмі Жәнібек оқулары –
2017» атты VIII республикалық ғылым –
тәжірибелік конференциясы

Дене тәрбиесі мен спорт саласына қатысты негіздердің бір мысалы ретінде Қазақстан Республикасы Үкіметінің 1996 жыл 24 маусымдағы N774 қаулысын атауға болады. Осы Президенттің 1-бабында Еліміздегі халықтардың дене тәрбиесіне қатысты даярлығын қыркүйектен бастап күшіне енгізілген делінген.

Сонымен қатар бұл қаулыда Білім және ғылым, Денсаулық сақтау, Ішкі істер, Қорғаныс министрліктеріне, Ұлттық қауіпсіздік комитетіне дене тәрбиесі жөніндегі оқу бағдарламаларын Президенттің сынамаларының талаптарына сәйкестендірілуін, оның жалпы оқу орындарының оқу жүйесіне енгізілуі және оның өлшемдік талаптарының орындалуы қамтамасыз етілген делінген.

Спорттық бірлестік дәрежесі жеткізу жетілуі (классификациясы) дене тәрбиесі жүйесінің бағдарламалық, мөлшерлік негізінің ең жоғары, қорытынды сатысы болып табылады. Ол елінің барлық спорт ұйымдары үшін спорттық дәрежелер мен атақтарды беру ережелері мен бағдарламалары, сонымен қатар спорттың әр түрлінен спортшының дайындығына қойылатын бірлестік мөлшерлік талаптарды белгілеген.

Спорттық жетілуінің негізгі мақсаты: спортпен көпшілікті қамту, спортшыларды жас-жыныс тәрбиелеу, олардың дайындық сапасын арттыру және осы негізде жоғары спорттық көрсеткіштерге жетуі қамтамасыз ету. Жетілуісі спорт түрлері бойынша мөлшерлік талаптар шамамен әрбір төрт жылда қайта қаралып отырылады. Бұл елдегі олимпиадалық кейінгі бірінші жылға қайта қаралады. Сөйтіп, кезекті Олимпиадалық ойындар, спорттың жеке түрлерінің әрі қарай дамуына жағдай жасалынады.

Спорттық дәрежелер мен атақтар арнаулы ережелі және жария етіледі (қалыңдыр) бар спорт түрлері үшін ғана белгіленген. Оның құрамында, сонымен бірге өскері-қолданбалы, көсіптік-қолданбалы, біздің еліміздің ұлттық спорт түрлері және халықаралық дәрежелер не болған спорт түрлері енгізілген. Спорттық жетілуі мөлшерлік талаптардың өзі турі қаралған: нәтижесі айқын көрсеткішке байланысты бағаланатын (уақыт өлшемі, баллдық, қашықтық т.б.) спорт түрлері үшін дәреже (разряд) талаптары және жария етіледі, сонымен бірге команда құрамында өнер көрсетіп, жетістік пен жеңістік маңызы мен (нақтылығын) байланысты бағаланатын спорт түрлері үшін дәрежелік талаптар (бөке, күрес, күрес, күрес ойындары т.б.) мен дәрежелік өлшемдер бірдей енгізілген [4,86].

Спорттық жетілуі жөніндегі ереже бойынша спортшыға өзінің ілімдік және жылың дені дайындығын арттырып отыру міндеттелген. Мұның өзі адамның жан-жанға дамуына жағдай жасайды.

Ұйымдастыру негіздері. Дене тәрбиесі жүйесінің ұйымдық негіздері мемлекеттік, өзінен-өзі туындаған қоғамдық және басқару органдарының біртұтас байланыстылығымен құрылады. Бұл байланыс дене тәрбиесі жүйесінің бірлестік мақсаты болып табылады. Оның міндеттеріне, қаталдарына, идеологиялық, әдістемелік және бағдарламалық-мәнілерлік негіздеріне, сонымен

110

Түркістан Мұхтарияты мен Алаш Орда автономияларының 100 жылдығына арналған «Өзбекәлі Жәнібек оқулары-2017» атты VIII республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция

қатар дене шынықтыру ісінің дамуын жүргізетін, бағыттап және бақылап отыратын еліміздегі қоғамдық, мемлекеттік мекемелердің іс жүзіндегі бірлікке іс-қимылына сүйенеді.

Дене тәрбиесі жүйесіне қатысты мемлекеттік және қоғамдық мекемелердің мұндай бірлігі спорт құрылыстарын салуға қаржы бөлу және бұрын соңды салынған құрылыстарды тиімді пайдаланудан, спорт құрал-жабдықтарын тегін және төлем арқылы пайдаланудан, мамандар даярлаудың мемлекеттік жетілген жүйесінен, дәрігерлік дене шынықтыру қызметінің болуынан, дене жаттығуларымен шұғылданудың қажетті жағдайы есебінде еңбекшілердің бос уақытының үнемі өсіп отыруынан құралады.

Дене тәрбиесі жүйесінде қоғам талабына сай қозғалыс дағдыларын, арнаулы білімді, табиғи күштер мен психикалық қозғалыс күштерді, ақыл - ала дайындалған жаттығулар кешенін

дене қабілетін арттыру үшін пайдаланса, онда педагогикалық жүйенің бір ежелділігі айқындала береді. Басқа сөзбен айтқанда, дене тәрбиесі педагогикалық жүйе есебінде адамдардың дене дамуын басқаруға осы ежелден саятталымдыруға арналған қызмет.

Дене тәрбиесінің мақсаты әрбір адам дене шынықтырудың өзіне тиімді түрін итеруін қамтамасыз ету деп білеміз. Нәтижесінде дене тәрбиесі арқылы адам баласы дене шынықтыруды жалпы жетістігіне, байлығына, жеке игілігіне айналдырады (депелулылығын) жасарту, дене дамуы денгейін арттыру т.б.) - Сонымен бірге дене тәрбиесінің өскерімен жеке адам тұлғасының өзгеруі дене шынықтыру жүйесінің маңызына өзгеріс енгізеді. Сөйтіп, дене шынықтырудың басты көрсеткіштеріне өзгеріс енгізеді. Әрине, бұл жүйе тәрбиесінің өзге жақтарынан тыс, бөлек жүрмейтіндігі анық.

Балалардың дене тәрбиесін баға денесін жетілдірудің педагогикалық жүйесі деп білеміз. Мектептегі дене тәрбиесі, жоғарыда айттып кеткендей, жалпы педагогикалық жүйенің басты бөлімдерінің бірі. Бұл жүйе тек мектеп қабырғасында жүргізілетін жұмыстармен шектелетіндігі айқын, мысалы, дене тәрбиесі сабақтарында, үйірме жұмыстарында.

Жоғарыда талданып, талқыланып үш бағыт та жалпы дене тәрбиесі жүйесінің алдына қойылатын міндеттер мен қаталдарға бағынышты. Кейбір жағдайларда әрбір бағыттың жекеден міндеттерді шешуде айырмашылықтары болуы мүмкін. Мысалы, спорттық жаттығу кезінде шыңдалатын спорттық шеберлік үлгімен еңбек және өскері қызметке дайындықта, сауықтыру, білімділік пен тәрбиелік міндеттерді қоса шешуде тәрбиесідей.

Дене тәрбиесінің іс-тәжірибесінде осы аталған үш бағыт бір-бірімен тығыз байланысып кетеді. Оған мынадай жағдай дәлел болмақ: жоғары оқу орнында оқын жүрген студент жалпы білім беретін орта мектепте дене тәрбиесінен төлім тәрбие алатындығы сөзсіз, осыған қосымша институт, университет қабырғасында көпшілік бағыттары дене тәрбиесі курсына тамамдап, спорттық дайындықпен айналысуы мүмкін.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. «Қазақстан Республикасында бұқаралық спортты дамыту жөніндегі шұғыл шаралар туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 1995 жылғы 4 мамырдағы N 2261 Жарлығын жүзеге асыру туралы «Қазақстан Республикасы Үкіметінің 1995 жылғы 24 қарашадағы N 1593 қаулысын жүзеге асыру және Қазақстанда халықтың дене тәрбиесі және спортпен жүйелі түрде айналысуға тарту мақсатында Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысы.
2. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 1996 жылғы 24 маусымдағы N 774 «Қазақстан Республикасы тұрғындарының дене шынықтыру дайындығының Президенттік сынамалары туралы» қаулысы
3. Назарбаев Н.Ә. Қазақстан 2030: Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстан халқына үндеуі. Алматы 1997. 256 бет.
4. Дене тәрбиесі және спорт арқылы Қазақстан Республикасының халықын сауықтыру бағдарламасы. Алматы 1999.

111

Түркістан Мұхтарияты мен Алаш Орда автономияларының 100 жылдығына арналған «Өзбекәлі Жәнібек оқулары-2017» атты VIII республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция

ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ МЕН СПОРТТЫ БАСҚАРУДЫҢ ҚИЫР ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ

Серимбетов Жанболат Шеребасович, Шымкент Университеті, Дене шынықтыру және спорт кафедрасының магістр, аға оқытушысы

Дене тәрбиесі мектептің оқу жоспарындағы басқа да пәндермен қатар жеке пән болып табылады. Демек, сабақ кестесі бойынша мұғалімнің басшылығымен оқын оқушылармен ұйымдастырудың негізгі түрі ретінде қарастырылады. Бұл откізгістің еңбекшілердің өсіп-өнуі көтері жолында үлдіксіз жұмыс істеуге мұқиятді міндеттейді.

Оқыту мен тәрбиелеудің педагогикалық міндеттері әрбір сабақты дұрыс құра білудің негізі болып табылады. Оқу жұмысы ретінде өткізілетін мектептегі дене тәрбиесінің міндеттері төмендегідей болады: жана жаттығуларды үйретуде белгілі бір қимыл дағдыларын қайталау және оны берік етіп қалыптастыру, оқушылардың ментерлендерін тексеру және оны

112
Түркістан Мұхтарияты мен Алаш Орта автономияларының 100 жылдығына арналған «Өзбекәлі Жәнібек оқулары-2017» атты VIII республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция бағалау т.б. Бұл міндеттер сабақтың құрылымына, мазмұнына және оны өткізудің әдісіне өсер етеді.

Сонымен қатар үйрену процесінде шешілуге тиісті гигиеналық міндеттер де қойылады, мысалы: өзіндік дамуында артта қалған оқушылардың бұлшық еттерін нығайтады, мүшесін дұрыс кетай білу дағдысын қалыптастырады, терен дұрыс тыныс алуға үйретеді және т.б. басқалар. Жоғарыда аталған міндеттер оқу процесіне енгізілетін болғандықтан педагогикалық міндет болып табылады [1, 286].

Қандай да болсын дене жаттығулары мен жаттығулардың кез келген тобын үйрену төмендегідей ерекшеліктермен сипатталады: Оқушылардың белсенді қызметі оқу материалын меңгерудің қажетті шарты. Баланың дене жаттығуларын үйренуі өзінде бар психикалық және дене күшін жұмсауды тиісін ететін оқу еңбек қызметі.

Қозғалыс дағдылары жүйесін қалыптастыру. Тек қана қимыл жүйесі оқушылардың дене дайындығының сипатын анықтайды. Бірақ жүйелер түрлерінің көп болуы нәтижесінде олар дене тәрбиесінің бағытына және оның нақты міндеттеріне байланысты іріктеліп алынуы керек.

Бұл жүйелерді анықтау тәсілдері бір не өзге қимылдарды пайдаланудың көп жылдық тәжірибесімен, олардың теориялық және тәжірибелік негізіне сүйенеді.

Қозғалыс қимылдарына үйрету дене мүмкіндіктерін қалыптастырумен өзара байланысты. Еңі процесінің өзара шар тылылығы үш бағытта көрінеді. Кейбір қозғалыс қимылдарына үйретудің дене мүмкіндіктерінің тиісті деңгейінеіз жүзеге асыру мүмкін емес (мысалы, ормандық үйрету қолдың жеткілікті жоғары деңгейін талап етеді); қозғалыс дағдыларының қалыптасуына дене мүшелерінің тиісті деңгейінің бір мезгілде артуымен қоса жүреді (мысалы, кіші доңғыз лақтыруға үйрету, шаппалық мүмкіндігінің өсуімен қоса жүреді), қалыптасуына дағдының нәтижелігі арнайы мүмкіндіктер деңгейіне байланысты, ал ол өз кезегінде өзге мүмкіндіктердің деңгейіне тәуелді (мысалы, қысқа қашықтыққа жүгіруге үйреткенде шаппалық мүмкіндіктері дамытылады, бірақ олардың дамуы күш пен шыдамдылықтың қолайлы деңгейі жетпейді тәжірибелік дамытылады). Білім жүйелерін және қимылды меңгерудің дұрыс ұйымдастырған педагогикалық жұмыстары дененің даму көрсеткіштерінің артуымен де қоса жүруі керек.

Кезеңмен үйрету, оның ішінде өзара байланысты қозғалыс қимылдың меңгеру ісі ұзақ уақытты алады. Қимылды игерудің белгілі бір деңгейімен сипатталатын әрбір кезеңі төмендегілермен түсіндіріледі: орындай алмайтын дәрежеден оларды толық меңгеруге дейін.

Нәтижесінде, үйретудің әрбір кезеңі өз белгілеріне ие болады, соған сәйкес жеке міндеттер қоюға және тіріс ті құралдарды, әдістерді және жаттығуды ұйымдастыру түрін іріктен алуға тура келеді.

Үйрету кезеңін қозғалыс дағдысының фазасымен араластыруға болмайды. Фазалар бұл қозғалыс дағдыларының қалыптасуының биологиялық заңдылықтарының шартты бейнеленуі. Кезеңдер-педагогикалық және психофизиологиялық заңдылықтарды бейнелетінін педагогикалық істің шартты түрде бөлінуі [3, 986].

Үйрету құрылымын өзгеріссіз болады деп қарастыруға болмайды. Бұл үйретудің жалпы заңдылықтарын бейнелетінін кезеңдер бөліктерінің арасындағы типтік қатынастар ғана. Мұндай қатынастар үйретудің нақты міндеттеріне байланысты өзгеруі мүмкін. Егер қозғалыс

қимылдарын орындаудың үлгі есебінде бекітілген түрлі жеткілу педагогикалық тұрғыдан қажетсіз болса, онда кезеңдердің көзеттеуі де өлгереді. Ал проблемалық оқыту қолданылатын жағдайда оқытушы мұғаліммен қажетті хабарларды алмау-ақ дене жаттығуларын орындау ретімен өзіндік білімі мен қозғалыс тәжірибесін жинақтап отырып қолданып міндеттерді шешеді (осында оқытушының алғашқы екі кезеңі орындарын алмастырады). Кезеңдердің ұзақтығы әр түрлі болуы мүмкін: оқушының дайындық деңгейін, қимыл күрделілігіне, үйретудің ақырғы міндеттеріне және т.б. байланысты. Мысалы, спорттық секциядағы жаттығуға қарағанда,

113

Түркістан Мұхтарияты мен Алаш Орта автономияларының 100 жылдығына арналған «Өзбекәлі Жәнібек оқулары-2017» атты VIII республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция

мектептегі сабақтардың уақыты қысқа болады, оның ішінде ең үлкен айырмашылық үйретудің соңғы кезеңінде болады (спортшы жылдар бойы қозғалыс қимылдың жетілдіреді), Алғашқы кезеңдегі дайындық уақыты аз, ал соңғы кезеңдегі оқыту кезеңі болады (қимылды баспалқы таныстыру бірнеше минутқа созылуы мүмкін, ал жетілдіру бірнеше сабақтар бойына созылады). Қозғалыс қимылына үйретуде тұтас процесін осындай кезеңдерге бөлу шарт. Олардың шекарасын да бөлуге болады (бүгін бір кезең аяқталды депік, ал келесі сабақта басқасы басталады). Бөлу шартты және қажетті: әрбір кезеңнің ерекшеліктерін білме, дағдыны қалыптастыратын қозғалыс қимылдарына үйретудің бірлік ретін түсіну мүмкін емес.

Үйрету құрылымы-бұл жеке қимылға үйрету кезеңі, бірақ сабақтың мазмұнын құрайтын қимылға үйрету кезеңі емес екендігін ұмытпауы жөн. Нәтижесінде, қозғалыс қимылдар сабағы-үйрету құрылымына қанша рет жоюланған болса, мұғалім әрбір сабақта үйрету құрылымының көмегіне соңғы рет сүйенеді. Үйретудің бірінші кезеңі бір құрылымдарға қолданылса, басқалар үшін соңғы кезеңі қолданылады. Кез-келген қимылға, тіпті қарапайым қимылға үйреткенде де тиісті дағдыларды қалыптастыру қажеттілігі туындайды.

Түрлісіз жорықтар, экскурсиялар мен саяхаттар оқушыларға жан-жақты дене тәрбиесін берудің және оларды сауықтырудың маңызды буындарының бірі болып табылады. Қазіргі кезде мектеп туралы басшылық студия арқылы бағдарламаны болшылықтан, мектеп мұғалімдері күнделікті туризм саласындағы жұмысында пайдалану үшін үлгі бағдарламасының төмендегідей нұсқасын қолданып отырыды.

Жорықтар мен саяхаттарда, экскурсиялар мен саяхаттарда оқушылар отанымыздың қуаты мен әсемдігін тереңірек түсінеді, еліміздің өккендері туралы және байлығымен, көп жеткен табыстарымен, ғылыми және мәдениетімен, сонымен қатар әрбір адамның өзіне танысуға мүмкіндік алады. Дене тәрбиесі жүйесі қимылдың экономика, саяси, ғылым және мәдениет саласындағы жүйелермен тығыз байланысты. Қимылдың қимылдарының көрінісінің бір саласы есебінде, ол солжүйелдегі жүріп жатқан өзгерістер өсерімен дамып отырады. Дене тәрбиесі жүйесінің қоғамдық өндіріске кірістілігі осы байланыстардың нақты негізінің бірі болғандығынан. Слайда қоғамдық өндіріске ол қосымша Жолдақ арқылы өсер етеді. Бұл жүйе тікелей қоғамдық өнім жасауға араласады. Бірақ ол осы сфераны өндірістік қатынастардың субъектісі - адам арқылы араласатын. Бірақ ол осы сфераны өндірістік

Өзінің әртүрлі формалары арқылы дене тәрбиесінің жүйесі адамның өлеуметтік қызметінің барлық негізгі түрлеріне қатысты.

Бұл адамның қозғалыстағы биологиялық қажеттілігін қанағаттандырып қана қоймайды, сонымен бірге әлеуметтік-жеке тұлғаның қалыптасуын, қоғамдық қатынастардың жетілуін де қанағаттандырады. Адамның денесінің дамуы биологиялық заңдарға бағына отырып, типігі жолмен де жүзеге асатындығы маім. Слайда қазіргі адамның қозғалыс бөлесінің оның дене мүмкіншілігінің қажетті деңгейде ұстауға әлі жеткіліксіз.

Өзінің әр нады функциясымен жүзеге асыра отырып, дене тәрбиесінің жүйесі адамдардың қозғалыс белсенділігінің қажеттілігін қатамсыз етуге, сол арқылы дененің жетілуін және денсаулықтан жоғары деңгейге жетуді қамтамасыз етуге толық қабілетті.

Тәрбиелік-педагогикалық қызметін жүзеге асыра отырып, толықтай берілсе, дене тәрбиесі мақсаттарына жұмсалатын ұлттық табыстың бөлігі де жоғары болмақ, денсаулық деңгейі Жан-жақты жетілген адамдарды қалыптастырудағы денетәрбиесінің орасан зор маңызын ескере отырып үкімет тарапынан қоғамымыздың дамуының әртүрлі кезеңдерінде бұл мәселеге бірнеше рет Назар аударды. (Бұл орайда 1925, 1929, 1948, 1950, 1966, 1981 жылдарында қабылданған қаулыларды атап кеткеніміз жөн болады). Қаулылардың мазмұнына сол кезеңдегі саяси жағдайды бейнелеп, орталықтан қатал асару мен бақылауға үнемі қолайлы ола бермеді [4, 1226].

Дене тәрбиесі жүйесі экономикалық қатынастардың дамыған аумағына жатады. Өзінің ұйымдық құрылымы жөнінен күрделі болуына байланысты (мемлекеттік және қоғамдық 114

Түркістан Мұхтарияты мен Алаш Орда автономияларының 100 жылдығына арналған «Өзбекәлі Жәнібек оқулары-2017» атты VIII республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция басқарудың қатталарын байланыстыра жүргізу) қаржыландырудың материалдық техникалық жағынан қамтылуында да әртүрлі финанстық көздерлі өзіне жинақталды мемлекеттік бюджет, қоталық қорларды, кәсіпорындар, кәсіподақ, кооперативтік қоғамдар экономикалық жағынан дене тәрбиесі жүйесі дамыған материалдық және материалдық емес өндірісі бар халық шаруашылығының бір бөлігі есебінде көрінеді. Материалдық өндірісінің сапа қызметкерлерінің затай материалдан форматане болады: спорт құрылыстары, құрылыс жабдық, аяқ-киім, киімдер. Бірақ, бұл сфера адамдардың денесінің жетілдіруіне бағытталған өндірістік емес дене тәрбиесінің бастр сферасына қарағанда қызмет көрсету сипатына ғайи

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Е. Уанбаев "Дене тәрбиесінің негіздері" 1996ж. 70-72 бет
2. Т. Ш. Қуанышпов "Дене тәрбиесінің теориясы мен әдістемесі" Алматы 2002ж. 99-101 бет.
3. С. Қалиев "Қазақ тәлім-тәрбиесі" Алматы 2004ж.
4. П. Сабыров "Оқуға еорисының негіздері" Алматы 1993ж.

МАЗМҮНІ

Ахмет Ясауи атындағы ХҚТУ ғылым және инновациялық істер жөніндегі вице-президент Т. П. Раимбердиевтің құттықтауы 3

ӨЗБЕКӘЛІ ЖӘНІБЕК КӨРНЕКІТІ ҚОҒАМ ЖӘНЕ МЕМЛЕКЕТ ҚАЙРАТКЕРІ, ҒАЛЫМ-ЭТНОЛОГ

Адырбек Б. - ӨЖӘНБЕК ЖӘНЕ АЛАШ ҚАЙРАТКЕРЛЕРІ 4

Байболов Б. - ӨЗБЕКӘЛІ ЖӘНІБЕКТІҢ РУХАНИ МҰРАЛАРЫ 7

Байжігіт Ғ. Б. - ӨЖӘНБЕК МУЗЕЙІСІН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУШЫ 11

Данияров Б. - ӨЖӘНБЕК ЖӘНЕ МҰРАЖАЙ 14

Есмырза У. А. - ЭТНОГРАФИЯЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫМЫЗДЫҢ ТӨРІНДЕГІ ТӨСЕК АҒАШ 16

ЖАЙЛЫ

Жорсаев Г. Т. - ВКІАД УЗБЕКАШИ ДЖАНИБЕКА В ВОЗРОЖДЕНИИ НАЦИОНАЛЬНОЙ 18

ИДЕОЛОГИИ КАЗАХСТАНА

Отарбаева Г. Т., Мусаева С. Т. - ӨЗБЕКӘЛІ ЖӘНІБЕК - ҰЛТТЫҚ МҮДДЕНІН 21

ҰРАНЫШЫ

Орынбекова А. Ө., Елжанов Б. Н. - ҚОЖА АХМЕТ ЯСАУИ КЕСЕНЕСІНДЕГІ ТҮДЫН 24

ШЫҒУ ТАРИХЫ МЕН ҚАЗАҚ ҚОҒАМЫНДА АЛАТЫН ОРНЫ

ТҮРКІСТАН МҰХТАРИЯТЫ МЕН АЛАШ ОРДА АВТОНОМИЯЛАРЫ - АЛҒАШҚЫ ҰЛТТЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚҰРЫЛЫМАДАР

СЕКЦИСЫ

Азатқолжаев С. С. - ОБРАЗОВАНИЕ НАЦИОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧЕСКОЙ 29

ГОСУДАРСТВЕННОСТИ В ТУРКЕСТАНЕ

Түрсулхан, В. Таракты - ТҮРКІСТАН ҰЛТ-АЗАТТЫҚ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТАРИХЫНЫҢ 37

ӘДІСНАМАСЫ

Раджабов К. - ЛИКВИДАЦИЯ ПРАВИТЕЛЬСТВА ТУРКИСТОН МУХТОРИЯТИ 41

Большевиками и началом борьбы за независимость в регионе

Ерғөбек Е. - Б. КЕНЖЕБАЙҰЛЫ ЖӘНЕ ТҮРКІСТАН АВТОНОМИЯСЫ 45

Сүлейменова Д. Д. - КУНБАТЫС АЛАШОРДА МЕМЛЕКЕТ ЖӘНЕ ЖАНАНША 50

ДОСМУХАМЕДОВ

Ходжакова С. К. - ВКІАД СЕМБИ ХОДЖИКОВЫХ В СТАНОВЛЕНИЕ 55

ГОСУДАРСТВЕННОСТИ И НАЦИОНАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ

Сейдахан Әлібек - АЛАШ РУХЫНЫҢ ЖАРШЫСЫ - СЕЙІПБЕК ҮСЕНОВ 60

Базарбаев К. К., Оспанова Г. - ТҮРКІСТАН ҰЛТ-АЗАТТЫҚ ҚОЗҒАЛЫСЫНДАҒЫ САЯСИ 64

ҚҰРЫЛЫМАДАН МЕН ҰЙЫМАДЫҒЫН ҚЫЗМЕТІ

Рашидов О. - НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ НАЦИОНАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ БОЛШЕВИКОВ 69

В ТУРКЕСТАНЕ (НА ОСНОВЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ МУСТАФЫ ШОКАЙ И ТУРАРА

РЫСКУЛОВА)

Байдалы Р. Ж. - АЙДАРХАН ТҮРЛЫБАЕВ ЖӘНЕ АЛАШОРДА 72

Бидмханов Н. Б., Батырбешиев Г. - АЛАШ АРМАНЫ - БҮТІНГІ ТӘУЕЛСІЗ КАЗАҚСТАН 76

Даясова А. Ж., Диярова Б. Г. - ЕСЕНҒАЛИ ҚАСАБОЛАТОВ - БАТЫС АЛАШОРДАНЫҢ 79

КӨРНЕКІТІ ҚАЙРАТКЕРІ

Досбаева Айгүл, Ф. Г. К. - АЛАШОРДА ЖӘНЕ ЖҮСІПБЕК АЙМАУЛЫТОВ 83

ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫ

Жастік Н. О. - БАТЫС АЛАШОРДА ҮКІМЕТІНІҢ БАСШЫСЫ - ЖАНАНША 87

ДОСМУХАМЕДОВТЫҢ ҚОҒАМДЫҚ-САЯСИ ҚҰЗМЕТІ ЖӘНЕ «МЕСКОЛКО СЛОВО

115

Түркістан Мұхтарияты мен Алаш Орда автономияларының 100 жылдығына арналған «Өзбекәлі Жәнібек оқулары-2017» атты VIII республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция

КИРТИЗЕСКОМ ОБЫЧНОМ ПРАВЕ И НАРОДНОМ СУДЕ» АТТЫ ЕНБЕГІ

Жүнісбекова Ж., Батырбешиев Н. - ҚАЗАҚ ЖЕРІНДЕГІ XX ҒАСЫРДЫҢ БІРІНШІ 90

ШИРЕГІШДЕГІ ҰЛТ-АЗАТТЫҚ ДЕМОКРАТИЯЛЫҚ ҚОЗҒАЛЫС ЖӘНЕ САЯСИ

ПАРТИЯЛАРДЫҢ ҚАЛЫПТАСУ ТАРИХЫ

Сманов З., Сманов Д. - ФИЛОСОФИЯ ТАРИХЫНДАҒЫ ӘЛ-ФАРАБИДІҢ АЛАТЫН ОРНЫ
294
118

Түркістан Мұхтарыяты мен Алаш Орда автономияларының 100 жылдығына арналған
«Өзбекәлі Жәнібек оқулары-2017» атты VII республикалық ғылыми-тәжірибелік
конференция

Сманова Р., Нұрғалиев Б. - ДІНИ ЭПОСТЫҢ СЮЖЕТТІК НЕГІЗІ ЖӘНЕ ЗЕРТТЕЛУІ 298

Султанов Е. - МЕМЛЕКЕТ ЖӘНЕ ДІН АРАСЫНДАҒЫ ҚАТЫНАСТАРДЫ ЗЕРТТЕУДІҢ
303 ТЕОРИЯЛЫҚ-ӘДІСНАМАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Тажибаева Р.М. - ЗНАЧЕНИЕ ЭКСПОРТНОГО ПОТЕНЦИАЛА В ЭКОНОМИЧЕСКОМ
РАЗВИТИИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Утисхан Е. - «ДІНИ ЭКСТРЕМИЗМ» ҰҒЫМЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ
АНЫҚТАМАСЫ 312

Шаринбаев Ұ., Сманов А. - ҰЛТТЫҚ ДІЛ ЖӘНЕ ДІНИ КҮНДІЛДІКТЕР 317

Шадекұлы Н., Утисхан Е. - ДІНИ ЭКСТРЕМИЗМ ЖӘНЕ ОНЫҢ ТАБИҒАТЫ 321

ПЕДАГОГИКА ЖӘНЕ ПСИХОЛОГИЯ СЕКЦИЈСЫ

Атемова К.Т. - КАЗАК ХАЛҚЫНДАҒЫ ОТБАСЫ ТӘРБИЕСІНІҢ ДӘСТҮРЛІ 325
ҚАҒИДАЛАРЫ

Абдрахманова Р.Л. - МОДЕРНИЗАЦИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В 327
КАЗАХСТАНЕ И ЗАПАДНО-КАЗАХСТАНСКОЙ ОБЛАСТИ В 60-80-е ГОДЫ XX ВЕКА

Алтынбекова М.О. Қаптанбек А. - ХИМИЯ САБАҒЫН КӨП ТҮЛДЕ ОҚЫТУДЫҢ 332
ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Абигайрова М. - СЫЗЫҚТЫҚ ПРОГРАММАЛАУ ЕСЕПТЕРІН ОПТИМИЗАЦИЯЛАУ 335
ӘДІСІ АРҚЫЛЫ ШЕШУ

Айтбаева Г.Е. - ЖАС ҰРПАҚҚА ПАТРИОТТЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУДІҢ МӘНІ МЕН 339
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШАРТТАРЫ

Аманов О. - ДЕНЕ ТӘРБИЕСІ ЖҮЙЕСІНІҢ НЕГІЗДЕРІ 104

Арғынбаева Б. - БАЛАБАҚША - ТӘРБИЕ БАСТАУЫ 345

Башов К.Н. - ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫҒЫ САБАҒЫНДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН ҚАУІПСІЗДІК 347
ЕРЕКШЕЛЕРІ

Байсенжол Н.Қ. - ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС БАРЫСЫНДАҒЫ ҚИЯДЖІН ЖАҒДАЙЛАРЫН 350
АЛДЫН АЛУ МҮМКІНДІКТЕРІ

Байтерекова Н.И. - ЗАМАНАУИ ИНТЕРБЕЛСЕНДІ ӘДІСТЕРДІ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІ
354
ЖОЛДАРЫ

Батырбекова А. - МАҚАЛ-МӘТЕЛДЕРДІҢ ТӘРБИЕЛІК-ТАҒЫЛЫМЫ ЖӘНЕ ТҮЛГІЛІК
356 ФОРМАСЫ

Бүлекбаева Ж.К. - БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫН ҚАЗАҚ ХАЛЫҚ ЕРТЕГІЛЕРІ
359

НЕГІЗІНДЕ АДАМТЕРШІЛІККЕ ТӘРБИЕЛЕУДІҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Давесова А.Ж., Нигметиярова С.Ж. - ҚҰҚЫҚ ЖӘНЕ ЭКОНОМИКА НЕГІЗДЕРІН
ОҚЫТУДЫ 362

ҰЙЫМДАСТЫРУ

Елегов С.Е. - ЖОО СТУДЕНТТЕРІНЕ ВОКАЛУГІ-ТЕХНИКАЛЫҚ ДАҒДЫЛАРДЫ 366
МЕНІТЕРУДІҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ

Ельжанов Д.Н. - МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ МУЗЫКАНЫ ҚАБЫЛДАУ КЕЗЕҢДЕРІН
369

ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖОЛДАРЫ

Ельжанова Р.Н. - ДӘСТҮРЛІ МУЗЫКА ӨНЕРІ АРҚЫЛЫ ЖАС ҰРПАҚТЫ 372
АДАМТЕРШІЛІККЕ ТӘРБИЕЛЕУДІҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

Ерпазарова С.Б. - АҚПАРАТТЫҚ - КОММУНИКАТИВТІК ТЕХНОЛОГИЯНЫ ҚОЛДАНУ
375 АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ МАТЕМАТИКА ПӘНІНЕ ДЕТЕН ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН
ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Жорабекова М.К. - ПРОБЛЕМЫ И ТЕНДЕНЦИИ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ В 378
СФЕРЕ ВЫСШЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Жұмалдыева З. - САЛАУАТТЫ ӨМІР САЛТЫ - ЖАРҚЫН БОЛАШАҚТЫҢ КЕПІ 381
ЖҮСІПБАСЫМ - КАЗАК БИ ӨНЕРІ АРҚЫЛЫ СТУДЕНТТЕРГЕ ЕЛЖАНДЫЛЫҚ ТӘРБИЕ
383

БЕРУ

Исатаев Е.И. - КАЗАК ХАЛҚЫНЫҢ ШЕШЕНДІК ӨНЕРІ 386 Исатаев Е.И. - АКТЕРЛІК
ШЕБЕРЛІК ЗАНДЫРЛЫҚТАРЫН ОҚЫТУДЫҢ КЕЙБІР 388 МӘСЕЛЕЛЕРІ

119

Түркістан Мұхтарыяты мен Алаш Орда автономияларының 100 жылдығына арналған
«Өзбекәлі Жәнібек оқулары-2017» атты VII республикалық ғылыми-тәжірибелік
конференция

Испанова А.К. - СЮЖЕТНО-РОЛЕВЫЕ ИГРЫ И КОММУНИКАТИВНАЯ КУЛЬТУРА 391
ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Қаражанова Ф.Б. - ИНТЕРАКТИВТІ ӘДІСТЕРДІҢ ТҮРЛЕРІ 393 Кезбебаева Р.Т. -
ӨНДІРІСТІК ПРАКТИКАДА СТУДЕНТТЕРДІҢ КӘСІБИ БАҒЫТТЫЛЫҒЫН 398
ҚАЛЫПТАСТЫРУ МАЗМҰНЫ

Кезбаева Р.Т. - ШЕТ ТІЛДІҢ ОҚЫТУ ҮДЕРІСІНДЕ СТУДЕНТТЕРДІҢ КӘСІБИ 400
БАҒЫТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖОЛДАРЫ

Қоланова Г., Есенкабулова С. - ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІЛЕРДІ БІЛІМ БЕРУДЕ ТИІМДІ 405
ҚОЛДАНУ

Қонарбаев Ж.О. - СТУДЕНТТЕРГЕ ДЕНЕ ТӘРБИЕСІНІҢ НЕГІЗГІ ЖҮЙЕЛЕРІН 106
ҮЙРЕТУДІҢ КЕЙБІР ЖОЛДАРЫ

Минигетбаева А.А., Әбжанарова Д.Қ. - ИНФОРМАТИКА ПӘНІНДЕ ТРЕНИНГТІК 413
ТАПСЫРМАЛАРДЫ ҚОЛДАНУ ЖОЛДАРЫ

Марасулов А.М., Насырлы Д.Н. - РАСТРОСТРАНЕНИЕ ВОЛН В ВЯЗКОУПРУГИХ 417
ПЛАСТИНКАХ ПЕРЕМЕННОЙ ТОЛЩИНЫ

Марасулов А.М., Сағинбаева Н. - ВОЗДЕЙСТВИЕ НЕСТАЦИОНАРНЫХ УПРУГИХ ВОЛН
В 421 ЦИЛИНДРИЧЕСКИХ ТЕЛАХ

Муртазаев Т.Т. - СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КОММУНИКАТИВНОЙ КУЛЬТУРЫ 423
БУДУЩЕГО ПЕДАГОГА

Низова Г., Хайрулла Б. - «АҚПАРАТТЫҚ ҚАУІПСІЗДІК ЖӘНЕ КРИПТОГРАФИЯ» 426
ВИРТУАЛДЫ ЗЕРТХАНАЛЫҚ КЕШЕНІН КҮРУ

Низова Г.Ж., Ергентаева А.Е. - SMART ОҚУЛЫҚ - ЗАМАНАУИ БІЛІМ БЕРУ 427 ӘДІС
ТЕМЕЛЕРІН ЖЕТІЛДІРУ ҚҰРАЛЫ

Нұрғабайлова Г.С. - АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫ 430
ЕЛЖАНДЫЛЫҚКА ТӘРБИЕЛЕУ

Нурманова О. - БИОЛОГИЯ САБАҚТАРЫНДА ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ
433

БАЛАНЫҢ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

Оспанов Б.Ж. - ДӘСТҮРЛІ МУЗЫКА ӨНЕРІНДЕГІ ҰЛТТЫҚ КҮНДІЛДІКТЕРІНІҢ 436
ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Рысбекова Л.Қ. - ЖІГУБАЛАДАРДА САНАУ ӘРЕКЕТІН ДАМУ 439 Сабыр М.Қ. -
ТҮЛГАННЫҢ РУХАНИ МӘДЕНИЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ МУЗЫКА 441

САБАҒЫНЫҢ РӨЛІ

Сайманов И.А. - МЕКТЕПТЕ КӨРКЕМӨНЕРПАЗДАР ХАЛЫҚ АСАПАЛТАРЫ ОРКЕСТРІН
443 КҮРУ

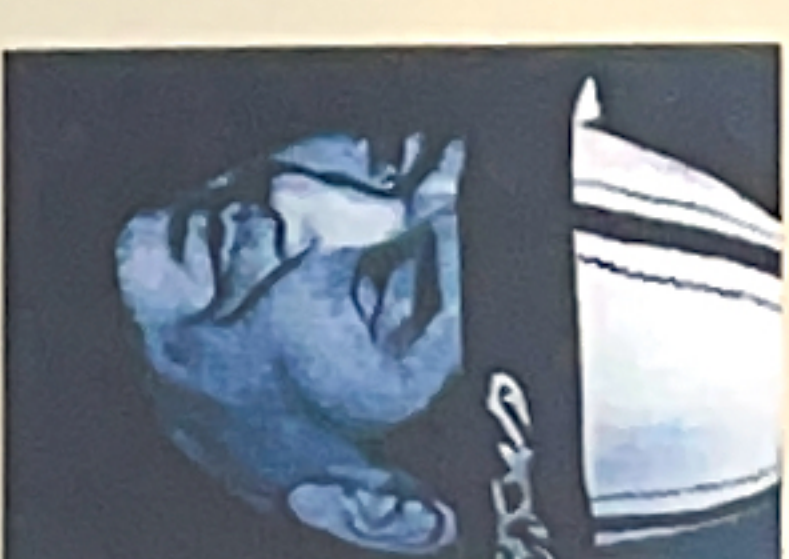
Серимбетов Ж.Ш. - ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ МЕН СПОРТТЫ БАСҚАРУДЫҢ КЕЙБІР ӘДІС-
111

ТӘСІЛДЕРІ

Сисекшова А.С., Тілеубаева А.Т. - ҚҰҚЫҚ ЖӘНЕ ЭКОНОМИКА НЕГІЗДЕРІ ПӘНІН 450
ОҚЫТУДАҒЫ ТИІМДІ ӘДІС-ТӘСІЛДЕР

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛИМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
АХМЕТ ЯСАУИ АТЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАЗАҚ-ТҮРК УНИВЕРСИТЕТІ

СЕРТИФИКАТ

Түркістан Мұхтарыяты мен Алаш Орда автономияларының
100 жылдығына арналған «Өзбекәлі Жәнібек оқулары-2017»
атты VIII республикалық ғылыми-тәжірибелік конференцияға
қатысушы **Серимбетов Жанболат Шегебаевичке** берілді.

Ғылым және инновациялық істер жөніндегі
Вице-президент, техн.ғ.д., профессор

Т.П.Раимбердиев

3 наурыз 2017 жыл
Түркістан қаласы